

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De CSDDD, de CSRD en het Omnibuspakket

Groot, C. de

Citation

Groot, C. de. (2025). De CSDDD, de CSRD en het Omnibuspakket. *Bedrijfsjuridische Berichten*, 2025(9), 75-77. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4256840>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4256840>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De CSDDD, de CSRD en het Omnibuspakket

Bb 2025/19

1. Inleiding

Richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid staat, naar de Engelse benaming ('corporate sustainability due diligence' Directive) ook wel bekend als de CSDDD.² De CSDDD bevat onder meer verplichtingen voor bepaalde ondernemingen en moederondernemingen met betrekking tot de effecten die de activiteiten van die ondernemingen (en ook van hun dochterondernemingen en zakenpartners) kunnen hebben op het gebied van mensenrechten en milieu (art. 1 lid 1 onder a CSDDD). Ook moeten die ondernemingen een klimaattransitieplan opstellen en uitvoeren dat ervoor moet zorgen dat hun bedrijfsmodel en strategie bijdragen aan de overgang naar een duurzame economie én aan de beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5 graden Celsius in lijn met de Overeenkomst van Parijs (art. 1 lid 1 onder c CSDDD).

Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen staat, naar de Engelse benaming ('corporate sustainability reporting' Directive), ook wel bekend als de CSRD.³ De CSRD heeft onder meer art. 19 bis en 29 bis toegevoegd aan de jaarrekeningenrichtlijn over duurzaamheidsrapportering. Deze artikelen verplichten bepaalde ondernemingen en moederondernemingen onder meer in hun (geconsolideerde) bestuursverslag informatie op te nemen over 'de effecten van de [onderneming/groep] op duurzaamheidskwesties, alsmede informatie die nodig is om te begrijpen hoe duurzaamheidskwesties van invloed zijn op de ontwikkeling, de prestaties en de positie van de [onderneming/groep]'. Kort gezegd: de CSDDD bevat inhoudelijke verplichtingen, en CSRD sluit daarop aan met rapporteringsverplichtingen.

Op 26 februari 2025 heeft de Europese Commissie een pakket maatregelen gepubliceerd die met name tot doel hebben de (vergaande) verplichtingen die voortvloeien uit de CSDDD te matigen en de samenhang tussen de CSDDD en de CSRD te verduidelijken. Dit pakket staat bekend als het 'Omnibuspakket'. *Omnibus* is een meervoudsnaamval van het Latijnse woord *omnis* en betekent aan/voor iedereen: de bedoeling is

duidelijk dat de CSDDD en de CSRD voor iedereen te verduidelijken.⁴ Het Omnibuspakket bevat een groot aantal wijzigingen van onder meer de CSDDD en de CSRD.⁵ (Slechts) enkele daarvan komen hierna aan de orde. Dat zijn de gefaseerde invoering van de CSDDD (par. 2), de aansprakelijkheid van ondernemingen en moederondernemingen in de CSDDD (par. 3), en wijzigingen van de jaarrekeningenrichtlijn (par. 4). Paragraaf 5 bevat een slotopmerking.

2. De gefaseerde invoering van de CSDDD

De CSDDD richt zich vooral op ondernemingen die de rechtsvorm hebben van (in Nederland) een NV of een BV en op daarmee vergelijkbare rechtsvormen in de andere EU/EER-landen (art. 3 lid 1 onder a onderdeel i CSDDD). De CSDDD richt zich ook op ondernemingen van buiten de EU/EER die in de EU/EER actief zijn en eveneens een rechtsvorm hebben die vergelijkbaar is met een NV of een BV (art. 3 lid 1 onder a onderdeel ii CSDDD). Zowel voor ondernemingen uit de EU/EER als voor ondernemingen van buiten de EU/EER geldt dat zij alleen onder het bereik van de CSDDD vallen als zij voldoen aan bepaalde omvangscriteria (art. 2 lid 1 onder a CSDDD). Als sprake is van een concern richt de CSDDD zich op de moedervennootschap van het concern in de EU/EER of van buiten de EU/EER en (art. 2 lid 1 onder b CSDDD), en moet het concern als geheel aan de omvangscriteria voldoen. Daarnaast richt de CSDDD zich op een aantal financielemarktpartijen, ongeacht hun rechtsvorm, die onder het bereik vallen van Europese regelgeving (art. 3 lid 1 onder a onderdeel iii CSDDD). Daaronder vallen bijvoorbeeld kredietinstellingen 'zoals gedefinieerd in artikel 4, lid 1, punt 1, van Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad'. Ook voor deze financielemarktpartijen gelden de omvangscriteria op ondernemings- of concernniveau. Omdat deze financielemarktpartijen niet altijd de rechtsvorm hebben van een NV of een BV (dan wel een daarmee vergelijkbare rechtsvorm) gebruikt de CSDDD de (neutrale) termen onderneming en moederonderneming.

1 Cees de Groot is verbonden aan de afdeling Ondernemingsrecht van de Universiteit Leiden. Zijn onderzoek vindt plaats binnen het Business & Law Research Network (BLRN).

2 Richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 en Verordening (EU) 2023/2859 (voor de EER relevante tekst).

3 Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (voor de EER relevante tekst), *PbEU* L 322/15-80.

4 Het Omnibuspakket bestaat uit de volgende documenten: 1) Omnibus I - COM(2025)80 van 26 februari 2025: Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft de datums waarop lidstaten bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven moeten toepassen (voor de EER relevante tekst); 2) Omnibus I - COM(2025)81 van 26 februari 2025: Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directives 2006/43/EC, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 and (EU) 2024/1760 as regards certain corporate sustainability reporting and due diligence requirements (text with EEA relevance) (alleen in de Engelstalige tekst beschikbaar); 3) Omnibus I - COM(2025)87 van 26 februari 2025; 4) Omnibus I - COM(2025)87 - annexes van 26 februari 2025; 5) Staff Working Document Accompanying the documents COM(2025)80 - COM(2025)81 van 26 februari 2025; 6) Staff Working Document Accompanying the document COM(2025)87 van 26 februari 2025.

5 Vergelijk Loes van Dijk & Tom Saleminck, 'Deregulering van duurzaamheid? Europese Commissie publiceert Omnibusvoorstel', *Ondernemingsrecht* 2025/25.

De CSDDD hanteert de volgende omvangscriteria voor ondernemingen en concerns: het moet gaan om een onderneming of concern in de EU/EER met gemiddeld meer dan 1000 werknemers en een jaarlijkse wereldwijde netto-omzet van meer dan € 450.000.000 (art. 2 lid 1 onder a en b CSDDD), of om een onderneming of concern van buiten de EU/EER met in de EU/EER een jaarlijkse netto-omzet van meer dan € 450.000.000. Maar de CSDDD wordt gefaseerd ingevoerd (art. 37 lid 1 CSDDD). Het voorstel wijzigt de gefaseerde invoering.⁶

In de CSDDD staan de volgende invoeringsdata:

- voor ondernemingen uit de EU/EER met gemiddeld meer dan 5000 werknemers en met een jaarlijkse wereldwijde netto-omzet van meer dan € 1.500.000.000: 26 juli 2027;
- voor moederondernemingen uit de EU/EER van een concern met gemiddeld meer dan 3000 werknemers en met een jaarlijkse wereldwijde netto-omzet van meer dan € 900.000.000: 26 juli 2028.

Het voorstel wijzigt dit in: voor zowel ondernemingen als moederondernemingen uit de EU/EER met meer dan 3000 werknemers en een jaarlijkse wereldwijde netto-omzet van meer dan € 900.000.000: 26 juli 2028.

In de CSDDD staan vervolgens de volgende invoeringsdata:

- voor ondernemingen van buiten de EU/EER met in de EU/EER een jaarlijkse netto-omzet van meer dan € 1.500.000.000: 26 juli 2027;
- voor moederondernemingen van buiten de EU/EER met in de EU/EER een jaarlijkse netto-omzet van meer dan € 900.000.000: 26 juli 2028.

Het voorstel wijzigt dit in: voor zowel ondernemingen als moederondernemingen van buiten de EU/EER met in de EU/EER een jaarlijkse netto-omzet van meer dan € 900.000.000: 26 juli 2028.

Voor alle andere ondernemingen die onder de CSDDD vallen blijft de invoeringsdatum 26 juli 2029.

3. De aansprakelijkheid van ondernemingen en moederondernemingen in de CSDDD

De algemene bepaling in de CSDDD over aansprakelijkheid is art. 29: 'Wettelijke aansprakelijkheid van ondernemingen en het recht op volledige schadevergoeding'. Het voorstel *schrapt* daaruit lid 1, waarin onder meer staat: 'De lidstaten zorgen ervoor dat een onderneming aansprakelijk kan worden gesteld voor schade die is toegebracht aan een natuurlijke of rechtspersoon, op voorwaarde dat: a) de onderneming opzettelijk of uit onachtzaamheid niet heeft voldaan aan de verplichtingen van de artikelen 10 en 11 [...], en b) als gevolg van het in punt a) bedoelde verzuim schade is berokkend'.⁷ De aansprakelijkheid van (moeder)ondernemingen zal (in Nederland) zijn gebaseerd op art. 6:162 BW: een vordering op basis van onrechtmatige daad. Art. 29 lid 1 CSDDD bevat(te) een aanduiding van de mate van schuld die vereist is voor het kunnen toewijzen van zo'n vordering:

opzet of onachtzaamheid (in de Engelse tekst: 'intentionally or negligently'). Nu dit zal vervallen bevat art. 29 CSDDD geen aanduiding meer van de vereiste schuldgraad die nodig is om de vordering te kunnen toewijzen. Dat is (dus) geheel overgelaten aan het nationale recht. Het is niet uitgesloten dat een nationale rechter hierover prejudiciële vragen zal stellen aan het Hof van Justitie met het doel de rechtseenheid op dit punt in de EU/EER te waarborgen.

Art. 29 lid 1 CSDDD bevat(te) alleen een verwijzing naar de art. 10 en 11 CSDDD. Die bepalingen maken deel uit van een grotere reeks bepalingen die uitwerking geven aan de verplichtingen voor ondernemingen en moederondernemingen met betrekking tot de effecten die de activiteiten van die ondernemingen (en ook van hun dochterondernemingen en zakenpartners) kunnen hebben op het gebied van mensenrechten en milieu. Dat zijn art. 7 ('Integratie van passende zorgvuldigheid in het beleid en de risicobeheersystemen van de onderneming'), art. 8 ('Vaststelling en beoordeling van feitelijke en potentiële negatieve effecten'), art. 9 ('Prioritering van vastgestelde feitelijke en potentiële negatieve effecten'), art. 10 ('Preventie van potentiële negatieve effecten'), art. 11 ('Beëindiging van feitelijke negatieve effecten') en art. 12 ('Herstel van feitelijke negatieve effecten'). Dat art. 29 lid 1 CSDDD slechts verwijst (verwees) naar art. 10 en 11 CSDDD is begrijpelijk: schending van art. 7 tot en met 9 CSDDD zal op zichzelf niet tot schade aan derden en daarmee aansprakelijkheid tegenover die derden kunnen leiden. Dat geldt – overigens – eveneens voor schending van art. 1 lid 1 onder c CSDDD en de nadere uitwerking daarvan in art. 22 CSDDD over de verplichting een klimaattransitieplan op te stellen en uit te voeren.

Tegelijkertijd met het schappen van art. 29 lid 1 CSDDD, wijzigt het voorstel art. 10 en 11. Art. 10 vraagt van ondernemingen dat zij in voorkomend geval een preventief actieplan of zelfs een versterkt preventief actieplan ontwikkelen en uitvoeren, met daarin onder meer duidelijk omschreven tijdschema's. Art. 11 vraagt van ondernemingen dat zij een corrigerend actieplan of zelfs een versterkt corrigerend actieplan ontwikkelen en uitvoeren om negatieve effecten op het gebied van mensenrechten en milieu te beëindigen, met ook daarin duidelijk omschreven tijdschema's. Het voorstel voegt aan art. 10 lid 6 en 11 lid 7 CSDDD het volgende toe:⁸ 'As long as there is a reasonable expectation that the enhanced [...] action plan will succeed, the mere fact of continuing to engage with the business partner shall not trigger the company's liability'. Het voorstel bevat hier dus een aansprakelijkheidsbeperking voor (moeder)ondernemingen.

4. Wijzigingen van de jaarrekeningenrichtlijn

Het voorstel bevat ook een aantal wijzigingen van de jaarrekeningenrichtlijn.⁹ Eén daarvan gaat over art. 19 bis en 29 bis over duurzaamheidsrapportering.

De reikwijdte van art. 19 bis betreft nu grote, middelgrote en kleine ondernemingen (maar geen micro-ondernemingen)

⁶ COM(2025)80 final, Article 2.

⁷ COM(2025)81 final, Article 4.

⁸ COM(2025)81 final, Article 4.

⁹ COM(2025)81 final, Article 2.

in jaarrekeningtechnische zin, mits zij organisaties van openbaar belang zijn (dat wil zeggen: met name beursgenoteerde ondernemingen).¹⁰

Het voorstel wijzigd de reikwijdte van art. 19 bis in: 'Large undertakings which, on their balance sheet dates, exceed the average number of 1000 employees during the financial year'. Dit betekent een verschuiving van beursgenoteerde ondernemingen (vrijwel ongeacht hun omvang) naar grote ondernemingen in jaarrekeningtechnische zin,¹¹ mits die meer dan 1000 werknemers hebben.

De reikwijdte van art. 29 bis betreft nu moederondernemingen van een grote groep in jaarrekeningtechnische zin.¹² Het voorstel wijzigd de reikwijdte van art. 29 bis in: 'Parent undertakings of a large group which, on their balance sheet dates, exceed the average number of 1000 employees, on a consolidated basis, during the financial year'. Dit betekent een verschuiving van alle moederondernemingen van een grote groep naar moederondernemingen van een grote groep met meer dan 1000 werknemers.

Deze veranderingen, die er beide toe leiden dat er hoofdzakelijk een getalscriterium overblijft, vereenvoudigen de toepassing van beide artikelen.

Een andere wijziging van de jaarrekeningenrichtlijn gaat over (moeder)ondernemingen die niet onder het bereik van de CSDDD vallen omdat hun netto-omzet *maximaal* € 450.000.000 bedraagt. Het voorstel bevat voor die ondernemingen het nieuwe art. 19b (voor ondernemingen) en het nieuwe art. 29aa (voor moederondernemingen).¹³ Die artikelen gaan over 'optional taxonomy reporting'. Als zo'n (moeder)onderneming de claim uitspreekt dat zij (geheel of gedeeltelijk) voldoet aan art. 3 en 9 van de zogenoemde Taxonomieverordening,¹⁴ is zij verplicht daarover in haar bestuursverslag verantwoording af te leggen. Art. 3 formuleert criteria om te bepalen wanneer een economische activiteit kan worden aangemerkt als ecologisch duurzaam, en art. 9 geeft aan wat onder milieudoelstellingen kan worden verstaan (namelijk: mitigatie van klimaatverandering, adaptatie aan klimaatverandering, duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen, transitie

naar een circulaire economie, preventie en bestrijding van verontreiniging, en bescherming en het herstel van biodiversiteit en ecosystemen). Deze regeling over het *vrijwillig* nastreven van ecologische of milieudoelen is een interessante toevoeging aan de jaarrekeningenrichtlijn.

5. Slotopmerking

Het Omnibuspakket is door zijn omvang, en omdat het uit verschillende documenten bestaat, moeilijk toegankelijk. Het pakket stelt een aantal wijzigingen voor in onder meer de CSDDD en de CSRD, en ook in de jaarrekeningenrichtlijn. (Slechts) enkele van die wijzigingen zijn hierboven in kaart gebracht. Die wijzigingen zijn interessant en doen recht aan de bedoeling van de Europese Commissie om (de toepassing van) de CSDDD en de CSRD te verduidelijken.

10 Art. 2 lid 1 onder a Richtlijn 2013/34/EU: ondernemingen die 'onder het recht van een lidstaat vallen en waarvan de effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt van een lidstaat in de zin van artikel 4, lid 1, punt 14), van Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten'.

11 De algemene omschrijving van een onderneming die groot is in jaarrekeningtechnische zin houdt in dat die onderneming moet voldoen aan twee van de drie volgende vereisten: a) balanstotaal: € 25.000.000; b) netto-omzet: € 50.000.000, c) gemiddeld personeelsbestand gedurende het boekjaar: 250.

12 Art. 3 lid 7 Richtlijn 2013/34/EU: 'Grote groepen zijn groepen bestaande uit in een consolidatie op te nemen moeder- en dochterondernemingen die, op geconsolideerde basis, op de balansdatum van de moederonderneming de grensbedragen voor ten minste twee van de volgende drie criteria overschrijden: a) balanstotaal: 25 000 000 EUR; b) netto-omzet: 50 000 000 EUR; c) gemiddeld personeelsbestand gedurende het boekjaar: 250'.

13 In de (afwijkende) Nederlandse nummering in de jaarrekeningenrichtlijn zal dit een Latijnse nummering worden (waarbij 19b waarschijnlijk 19 wordt).

14 Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (Voor de EER relevante tekst), *PbEU* 2020 L 198/13-43.